

Az ÁFA szerepe az Európai Unión belüli kereskedelemben

Az Európai Unióhoz való csatlakozást követően a vámbevételek mellett különösen fontos és jelentős szerephez jutottak a tagországokat érintő ÁFA-bevételek. Ennek oka az, hogy az Európai Unión belül érvényesül az áruk szabad áramlása, melynek során vámkiszabás nem, hanem az azt felváltó ÁFA-tartalom nélkül történő értékesítések történnek oly módon, hogy az ÁFÁ-t csak a végfelhasználó országban szükséges megfizetni. Mivel a tagországokban az ÁFA-szint nem egyezik meg, így lehetőség nyílik arra, hogy az adózási szempontból kedvező országban történjen az ÁFA megfizetése.

Az adóeljárás rendszer

Az adóeljárás rendszer az uniós tagállamokban a nemzeti szabályok alakítják, az ÁFA beszedése azonban nemzetközi együttműködést igényel. Ennek érdekében vezették be az uniós adószámot, az ennek alapján működő uniós adatbázisnak naprakészen tartalmaznia kell a közösségen belüli árumozgásokat. A tagállamok vállalják a kölcsönös és automatikus adattovábbítást, és egy adott tagállamban folyó vizsgálatnál jelen lehetnek érintettség alapján más tagállam adóisztviselői is. A csatlakozást követően már a tagállamok közötti kereskedelem feltétele a közösségi adószám, amelyet 2003 augusztusától Magyarországon is lehetett igényelni. Az EVA hatálya alá tartozó vállalkozások azonban nem kereskedhetnek más tagállammal, tehát az EVA és az uniós adószám kizárják egymást. A más tagállamokkal kereskedő magyar vállalkozóknak a csatlakozás után nyilvántartást kell vezetniük szállítmányonként, vevőnként és célországonként, amelyek összeállítását, az ÁFA-bevallás időintervallumától függetlenül, negyedévente kell benyújtaniuk az adóhatóságnak.

A csomagküldő szolgálatok ÁFA-kötelezettsége

A tagállamok közötti távértékesítés (csomagküldő szolgálatok) adóbevallási szabályai megváltoztak a csatlakozás után. A közösségi jog úgy rendelkezik, hogy bizonyos értékhatár felett másik tagállamba történő értékesítéskor az eladónak kell befizetnie az áfát abban az országba, ahová az árut küldi. Ez az értékhatár százezer euró, de a tagállamok saját hatáskörben 35 ezer euróra csökkenthetik. A távolsági értékesítésnél a célországban előírt kötelező bejelentkezést igénylő értékhatárok a következők:

1. táblázat: A távolsági értékesítésnél a célországban előírt kötelező bejelentkezést igénylő értékhatárok

Tagállam	Küszöbérték	Tagállam	Küszöbérték
Ausztria	100.000 €	Litvánia	125.000 LTL (36.207 €)
Belgium	5.000 €	Luxemburg	100.000 €
Ciprus	20.000 CY font (34.220)	Magyarország	35.000 €
Csehország	35.000 €	Málta	35.000 €
Dánia	280.000 DKK (37.528 €)	Nagy-Britannia	70.000 GBP (109.598 €)
Észtország	550.000 EEK (35.150 €)	Németország	100.000 €
Finnország	35.000 €	Olaszország	27.889 €
Franciaország	100.000 €	Portugália	31.424 €
Görögország	35.000 €	Spanyolország	35.000 €
Hollandia	100.000 €	Svédország	320.000 SEK (35.809 €)
Írország	35.000 €	Szlovákia	35.000 €
Lengyelország	35.000 €	Szlovénia	35.000 €
Lettország	24.000 LVL (36.952 €)		

Forrás: http://www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_vallalkozas&id=116

Amennyiben a cég eléri az adott országban a megszabott értékhatárt, a célországnak kell befizetnie az oda eladott termékek áfáját, de a távértékesítő cég az értékhatár alatt is választhatja ezt az adózási formát, ha úgy ítéli meg, hogy számára ez kedvezőbb (a célországban alacsonyabb az ÁFA). Ehhez a célországban pénzügyi képviselőre lesz szüksége, vagy közvetlenül a helyi adóhatóságtól igényelhet adószámot.

Adórendszerek

Az adórendszer meghatározása alapvetően a tagállamok belső jogára tartozik, az általános forgalmi adó szabályainak az összehangolása a közösségen belüli vámhatárok megszűnése miatt azonban elengedhetetlenül szükséges. Az ún. közvetett adóztatásból (hozzáadott érték adó) származó bevételek beszedése kiemelkedően fontos feladat, mivel az Uniónak fizetendő tagdíj összege az ÁFA-bevételek százalékosan meghatározott aránya.

Az általános forgalmi adózás területén Magyarország az elmúlt évek során folyamatosan teljesítette az uniós csatlakozás feltételeként előírt jogharmonizációs kötelezettségét. A csatlakozást követően is megmaradtak az ÁFA-rendszer szabályai, és ezeket kell alkalmazni, újdonságnak tekinthető azonban a tagállamok közötti kereskedelem szabályozása.

Az egységes uniós ÁFA-rendszert, főként az adóbevételek elosztásával kapcsolatos kérdések megoldatlansága miatt, nem sikerült idáig megvalósítani. A közösségen belüli – tagországok közötti – árubeszerzés esetén a közvetett adózás egységes rendszerének létrejöttéig – átmenetileg – a **célország (rendeltetési ország) szerinti adóztatás** szabályai alkalmazandók. Azaz a tagországok közötti áruforgalomban az áfát a vevőnek kell a rendeltetési helyre vonatkozó szabályok alapján – mértékben – megfizetnie.

A tagországok jelenlegi forgalmi adóztatási rendszerei alapvetően megegyeznek. Az adókulcsokat azonban egyelőre nem sikerült teljes mértékben harmonizálni. E tekintetben a közösségi jog sem tartalmaz kötelező előírásokat, kizárólag ajánlásokat fogalmazott meg. A közve-

tett adózás területén történő igazgatási együttműködésről szóló rendelet szabályait ellenben minden ország köteles a belső jogába beépíteni.

Az Európai Unió belüli kereskedelem, közösségi adószám

Az Európai Unióhoz történő csatlakozással Magyarország is az egységes vámunió részévé vált, amely a belső vámhatárok megszűnését vonja maga után. Így tehát a hagyományos bel- és külkereskedelmi kategóriák közé az ún. **közösségen belüli kereskedelem** kategóriája ékelődik a maga sajátos szabályaival. A tagállamok közötti ún. közösségen belüli beszerzésnek, értékesítésnek kizárólag az általános forgalmi adó szempontjából vannak speciális szabályai. (A vámunió következtében ezek a jogügyletek kikerülnek a vámeljárási hatálya alól.) Közösségen belüli értékesítés általános szabálya szerint az értékesítés, amennyiben áfaalanyok (gazdálkodószervezetek) között valósul meg „adómentességet” élvez (nem kell az eladónak adót felszámítania), ha az áru elhagyja az országot.

Az ÁFÁ-t a vevő a célországban, a **célország adókulcsának alkalmazásával** önadózás útján köteles bevallani és megfizetni. Pl.: az Ausztriában vásárolt árurol kiállított számlában az osztrák kereskedő kizárólag az ÁFA nélküli vételárat tünteti fel. A magyar vevőnek is csak a nettó vételárat kell megfizetnie. Az áfát ellenben itthon, a hazai szabályok szerint köteles felszámítani, bevallani és – levonási jog hiányában – megfizetni. Ha az adózó adólevonási joggal rendelkezik, az uniós beszerzéseit terhelő ÁFÁ-t ugyanazon adóbevallási időszakban (hónapban, negyedévben) levonható adóként érvényesítheti, azaz a közösségi beszerzési tényleges adófizetési kötelezettséggel nem jár. Az unióban beszerzett áru továbbértékesítésekor a kereskedő az ÁFÁ-t a hazai szabályok szerint köteles felszámítani.

A tagállamok közötti kereskedelmi szabályok alkalmazásához a vevőnek úgynevezett **közösségi adószámra** van szüksége, amelyet a hazai adóhatóságától kell kérnie. (Az adószám első két karaktere az adott tagállamra történő utalást tartalmazza.) Érvényes közösségi adószám hiányában az eladó köteles az értékesítéskor a saját állama szerinti ÁFÁ-t felszámítani. A vevőnek ugyanakkor a későbbiekben már nem lesz lehetősége a külföldön felszámított adót visszaigényelni

(ahogy ez a jelenleg hatályos szabályok szerint történik.) Fontos szabály, hogy az adófizetés alól a vevő utólag már egyetlen esetben sem mentesíthető. A közösségi adószám nélkül külföldön vásárolt áru esetében a vevő a teljes, áfával növelt, ún. bruttó vételárát köteles megfizetni, az ÁFA-t azonban utóbb már nem jogosult visszaigényelni. (Ez a lehetőség az uniót elhagyó áruk tekintetében megmarad.)

Az Unión belüli értékesítéshez kapcsolódó adómentesség feltétele, hogy az értékesítésről szóló számlán (bizonylaton) a vevő érvényes közösségi adószámát fel kell tüntetni (az érvényességet igazolása szükséges), továbbá az értékesített terméknek az eladó tagállamát el kell hagynia.

A továbbértékesítési célú – **háromszög vagy sokszög** – ügyletek kapcsán az unió sajátos szabályokat alkotott. Az ilyen ügyleteket esetében a beszállítótól a megbízotthoz kerül az áru, aki továbbküldi azt a megrendelőnek. Az általános forgalmi adót végső soron a megrendelő köteles a saját állama szerinti mértékben megfizetni. A közbenső szereplőknek a célországban nem kell áfaalannyá válniuk. Saját országukban pedig a megvásárolt árut terhelő áfát a továbbértékesítés miatt visszaigényelhetik.

ÁFA-kulcsok

Az ÁFA tekintetében a legfontosabb változás Magyarországon az volt, hogy az uniós jogharmonizáció jegyében egyes termékeket, szolgáltatásokat más adókulcs alá a kedvezményes (12 százalékos) kulcsból vagy a tárgyi adómentesség köréből a 25 százalékos normál adókulcsba soroltak át. Kivételt jelentettek azok a termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások, amelyek az ÁFA-törvény 1. számú mellékletében szerepeltek (15% és 5%-os adómérték alá eső termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások). A fentiekén kívül adómentes levonási joggal a termékexport, a termékexporttal egy tekintet alá eső termékértékesítés, valamint a nemzetközi közlekedéshez és a termékek nemzetközi forgalmához közvetlenül kapcsolódó termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás és a Közösségen belüli termékértékesítés (feltéve, hogy annak jogszabályi feltételei fennálltak).

Azonban az általános forgalmi adó mértéke az utóbbi időben többszöri változáson esett át. Jelenleg a szolgáltatásnyújtások illetve termékértékesítések után fizetendő adó mértéke az ÁFA-törvény 28.§ (1) bekezdése szerint az adó alapjának 20 százaléka, mivel az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2006. évi LXI. törvény 2006. szeptember 1-től 5%-os, és 20%-os általános forgalmi adó mértéket állapított meg megszüntetve a 15%-os kulcsot.

ÁFA-visszaigénylési problémák

Az adóhivatal feladata, illetve tevékenységének fontossága azzal, hogy Magyarország az Európai Unióhoz csatlakozott jelentősen megnőtt. Az uniós adószámot birtokló vállalkozások ÁFA-visszaigénylése, ha az más EU-tagállamból származó importhoz kapcsolódik az adóhivatal egyik legjelentősebb feladatává fogja kinőni magát. Ehhez az APEH felhasználja a más adóhatóságok által szolgáltatott kontrolladatokat, amelyek nem állnak azonnal rendelkezésre.

Magyarországon a csatlakozás következményeképpen, folyamatosan alakult ki a rendszer, amely az adóbevallások után tételesen ellenőrizhető. Kezdetben a behozatallal összefüggő ÁFA-bevételek nem voltak összhangban a gazdasággal és kérdés, hogy jelenleg amikor az Európai Unió belüli tagországoknak is egyik legnagyobb problémája a jogtalan előnyszerzés, hogyan változott a megítélés.

A kezdeti kontrolladatok alapján a vállalkozások sokaságánál nem egyeztek a bevallásokban szereplő és a partnerország adóhivatala által szolgáltatott információk. Az eltérésekre nincs egyértelmű magyarázat, gyakori a hibás kerekítés, a téves sorba írt adat, ám okként lehet említeni az eladó és a vevő eltérő árfolyamszámításait is. Az esetek egy részében vélelmezhető volt a szándékosság; sokan úgy gondolhatják, hogy az önbevallásos rendszer egyúttal kiskaput jelenthet az ÁFA-fizetés elkerülésére.

A csatlakozást követően az elhúzódó adórevíziók miatt előfordult, hogy a gazdálkodók nem jutottak hozzá visszaigényelt áfájához, mely összeg elérte a százmilliárd forintot. A makroelemzők szerint indokolt volt a bevallások tételes ellenőrzése, az adótanácsadó csak a költségvetési pozíciók javításának szándékát érzékelte. A szigorított ellenőr-

zés kizárólag az ÁFA-nemre vonatkozott. A visszatartás nem sértette az uniós szabályokat, a magyar adóhatóság csak előzetes ellenőrzés után térítette vissza az általános forgalmi adót. Brüsszel azonban nem várja ezt el, s az uniós szabályok sem nyújtanak kielégítő védelmet a tagországok ÁFA-bevételének tíz százalékát kitevő csalások ellen.

Ugyanakkor hiába a nagy központi adatbázis, az Európai Uniót évente több mint 50 milliárd euróval rövidítik meg az ÁFA-csalók. Brüsszel egyre nagyobb lépéseket folytat a visszaszorítás miatt, azonban kérdés, hogy a kiskapuk mennyire csukhatók be?

Ha az APEH nem képes tartani a határidőket, az érintett cégek némelyikénél finanszírozási gondokat okozhatott a szigorított ellenőrzés. (A határidő be nem tartása esetén csak azon cégeknek fizetnek késedelmi kamatot, amelyeknél a visszaigényelt összeg legalább a fele jogos volt.) Ráadásul az ellenőrzések jegyzőkönyves befejezését követően sem lehetett automatikusan elindítani a visszautalást, meg kell várni a Pénzügyminisztérium engedélyét. Az elcsúszó visszautalások után természetesen késedelmi kamatot kényszerült fizetni az APEH.

Az uniós csatlakozás utáni első néhány hónapról adott ÁFA-bevallások hibáit részben megmagyarázza, hogy akkor tanulták a vállalkozók az új rendszert, ezeknek a tévedéseknek azonban nincs kihatásuk az ÁFA összegére.

Az EU-s kontrolladatok és a bevallások közötti esetenkénti eltéréseket szerinte is okozhatja az árfolyamszámítások különbözősége, de ez a hibaforrás a későbbiekben is kiküszöbölhetetlen lesz. Az azonban kizárt, hogy a nagy összegű ÁFA-hiány szándékossággal, csalással lenne magyarázható.

Megítélésem szerint a szigorított ellenőrzés lehet jogos, de ilyen körben nem az. Túl tág a vizsgálat alanyainak köre, és ez azt sejteti, mintha a teljes csoport adócsaló lenne. Holott az, hogy egy bizonylat nem megfelelő, még nem fiktív ügylet. Igaz, a hatóságok nem készültek fel – nem tudtak – eléggé az átállásra és az adózók pedig könyörtelenül kihasználják a kiskapukat. De ne feledkezzünk el közben arról sem, hogy a közszféra teljes leépítése napjainkban is folyamatban van.

Jelenleg az államháztartás egyik neuralgikus pontja az ÁFA-bevételek alakulása. Magyarországon végre ki kellene egy egységes rendszert alakítani annak érdekében, hogy a bevallások egyszerűek, egyszerűen ellenőrizhetőek és számonkérhetőek legyenek.

A 2004. május elsejei csatlakozás előtt mintegy 18000 közösségi adószámmal számoltak a hatóságok. Ezzel szemben a valóság az, hogy jelenleg mintegy 70000 társaságnak van. Ezek között jó néhány biztosan csak adómegkerülési céllal jött létre.

Több cég közötti kereskedelemben is gyakori a visszaélés, amelynek Európa-szerte a legelterjedtebb technikája az úgynevezett körhintacsálás. Ebben egy erre a célra létrehozott cég – elsősorban nagy értékű, könnyen szállítható, főleg elektronikai – árukat vásárol egy másik tagállamból. ÁFÁ-t az eladónak nem kell felszámítania, az értékesítés országában működő vevő dolga lenne a külföldről beszerzett áru után fizetendő ÁFA-bevallása. Ezt azonban nem teszi meg, ezzel szemben az árut belföldön tovább értékesíti – akár egy teljesen ártatlan, mit sem sejtő társaságnak, s számlájában áfát számít fel. A cég ezt a kiszámlázott ÁFÁ-t zsebre vágja, nem vallja be az adóhatóság felé. Mivel nincsen visszaigénylő helyzetben, az adóhatóság nem is vizsgálja tüzetesebben. Vevője levonásba helyezi az adót, de miután ez lehet egy normális gazdasági tevékenységet folytató cég is, ez nem feltétlenül tűnik fel. Mire a csaló társaság lebukna (vagy az uniós kontrolladatok hónapokkal későbbi beérkezése után, vagy kapcsolódó vizsgálatok alapján), addigra nyomtalanul eltűnik. (fiktivitás)

Ráadásul az áru gyakran – több értékesítést követően – ismét az eredeti eladóhoz kerül az eredeti eladás tagállamába, ahonnan aztán az eltűnő cég ismét visszavásárolhatja, újra eladhatja, ismét zsebre vágva a felszámított, de be nem fizetett ÁFÁ-t. Ez adja a technika körhinta jellegét.

A cél tehát a lánc utolsó eleménél a beszerzés utáni ÁFA-visszaigénylése amellet, hogy az értékesítő adófizetési kötelezettségét nem teljesíti (például megszűnik a cég), vagy az olyan ügyletek, amelyeknél a láncértékesítés valamennyi bizonylata fiktív. Vagyis mögötte egyáltalán nincs gazdasági esemény. Az EU minden lehetőséget igyekszik megragadni ennek visszaszorítására, de az esetek többségében az ilyen módon lecsapolt összegek rohamosan növekvő mutatója arra enged következtetni, hogy mindezt nem sok sikerrel teszi.

A múlt év végén az Egyesült Királyság – jelenleg az adócsalás birodalmának is nevezik – a tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló 77/388/EGK tanácsi irányelv 21. cikke (1) bekezdésének a) pontjától eltérő különös intézkedés be-

vezetésének engedélyezését kérte. Mivel a cikk alapján a Tanács a Bizottság javaslatára egyhangúlag eljárva az adókivetésre különös intézkedést vezethet be. Az Egyesült Királyság fordított adózási eljárást kíván alkalmazni, amelynek révén a termékértékesítésben részesült adóalanyt kötelezik a HÉA – hozzáadott érték – megfizetésére azon árukra vonatkozóan, melyekkel kapcsolatban a visszaélések a legszembetűnőbbek (pl. mobiltelefon, MP3 lejátszók stb.).

Az intézkedés következményeként az ügyfél által az értékesítőnek az ilyen termékekért fizetett ár nem tartalmazza a HÉA összegét. Ehelyett az ügyfél számolná el az értékesítést érintő hozzáadottérték-adót a saját HÉA-bevallásában. A rendes szabályok szerint ugyanebben a bevallásban le is vonná ezt a HÉA-t. Így nem kerülne sor adófizetésre az adóköteles tevékenységű adóalanyok közötti ilyen jellegű értékesítések esetén, hanem a kiskereskedő, a beszállítói lánc utolsó eleme fizetné be a HÉA teljes összegét. Az Egyesült Királyság ily módon kíván eltérni a HÉA egyik alapelvétől: a megosztott megfizetés rendszerétől, amelyben a beszállítói lánc minden adóalanya az értékesítés után járó végső HÉA egy részét kifizeti. A csalás problémája a fent említett termékek értékesítése során az Egyesült Királyságban nagyon nagy mértékű adókikerülést eredményezett. Az adókikerülés leginkább elterjedt formája az, hogy a HÉA-nyilvántartásban szereplő értékesítő értékesítéseket számláz ki, majd eltűnik az adó megfizetése nélkül. Ennek során azonban érvényes HÉA-t tartalmazó számlát biztosít az ügyfél részére, aki így visszaigényelheti az előzetesen felszámított HÉA-t. Ez azt eredményezi, hogy a kincstár nem kapja meg az értékesítés után járó HÉA-t, de a láncban következő kereskedőnek meg kell hiteleznie az előzetesen felszámított HÉA-t, mintha azt kifizették volna. Ebből alakult ki a közösségen belüli, „eltűnő kereskedő” útján elkövetett csalás (Missing Trader Intra-Community Fraud – MTIC), amely egy igen kifinomult és jól szervezett, gyakran szervezett bűnözők által elkövetett támadás a HÉA-rendszer ellen.

A rövid szemléltetés kapcsán látható, hogy az egyes tagországok cégbíróságainak a felelőssége is közrejátszhat abban, hogy az értékesítési láncban szerepelhet az említett „eltűnő kereskedő”.

A Bizottság általában nem javasolja a fordított adózás alkalmazása iránti kérelem elfogadását, mivel egy ilyen intézkedés a HÉA-rendszer egy központi elemét, a megosztott megfizetést szünteti meg. Továbbá

a fordított adózás alkalmazása új családi lehetőségeket kínálna különösen a végső fogyasztói szinten, – ugyanakkor a rendszer előnye lenne, hogy csalásra a folyamat egyetlen pontján van lehetőség – és ezért megfelelő ellenőrző intézkedéseknek kellene kísérnie annak garantálására, hogy a végső fogyasztó a megfelelően működő megosztott megfizetési rendszer hiányában nem kerüli ki az adózást.

Az évek során számos alkalommal felvetődött az is, hogy az uniós rendszer túl lassú: a bevallások, nyilatkozatok leadása általában negyedévente történik, és az uniós adatbázist, a VIES-rendszert csak ezután töltik fel adatokkal. Így egy ügylet teljesítését követően még legalább három, a gyakorlatban jóval több hónapig még nincs igazi kontrollinformáció a hatóságok kezében.

A rendszer hiányosságai miatt elképzelhető csalások megakadályozására megoldást jelentene az, ha az új cégek ÁFA-fizetési kötelezettségét havonta várná el az adóhatóság. Ez nemcsak az ellenőrzést gyorsítaná fel, de a cégek „eltűnését” is megnehezítené. A körhintacsálások esetében az is elképzelhető, hogy az adóhatóság vagy a bíróság annak ellenére nem valós gazdasági tevékenységnek tekinti az ügyletkezt, hogy az áru végigjárta a cégeket.

Korábban ahhoz, hogy egy árut ÁFA nélkül, exportként számlázhasson az eladó, azt a vámhatóságnak ki kellett léptetnie Magyarországról. A csatlakozást követően más EU-tagállamokba vizsgálat nélkül lépnek ki az áruk, a kiszállítás bizonyítására az adózók csak utólag, a maguk által választott módszerekkel, dokumentumokkal kötelesek. Ilyen feltételek mellett egyszerűbb a csalónak azt hazudnia, hogy az áru elhagyta Magyarországot, s belföldi értékesítéseit is ÁFA nélkül számláznia.

Ami a behozatalt illeti: az importőr korábban az ÁFÁ-t megfizette a vámhatóságnak, és azt vissza kellett igényelnie az adóhatóságtól. A közösségen belüli behozatalnál (Magyarországon még közösségen kívülről importált áru esetében is) az ÁFÁ-t már nem kell megfizetni, majd visszaigényelni; elegendő, ha az adózó saját bevallásában jelzi az adó összegét. A könnyített elszámolás is egyszerűsíti a csalók dolgát, hiszen az adóhatóság később bukkan a csalók, a helytelen adóelszámolások nyomára.

Az ÁFA-csalásokkal szembeni fellépés egyik szervezeti formája az Európai Unió pénzügyi visszaélések kivizsgálására létrehozott szerve,

az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF). Az OLAF az unión belül független intézményként működik, saját költségvetéssel és személyzettel rendelkezik. Tevékenysége magába foglalja az adminisztratív ügyintézés, statisztikák készítése mellett az információgyűjtést és feldolgozást, valamint a tagállamok közötti koordinációt. Magyarországon a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságán működik az OLAF Koordinációs Iroda (AFCOS). Az AFCOS vezetésével állandó tárcaközi munkacsoportot hoztak létre, amelyben az EU-támogatásokkal kapcsolatba kerülő kormányzati szervek mellett a nyomozóhatóságok, az APEH és a Nemzetbiztonsági Hivatal is képviselteti magát.

Hogy mi lehet a megoldás az ÁFA-csalások visszaszorítására? Nehéz egyértelmű választ adni a kérdésre. Az azonban biztos, hogy a fennálló ÁFA-rendszer szigorítása indokolt, növelni kell az ellenőrzést, javítani a tagállamok adóhivatalai, illetve az EU-n kívüli országok közötti együttműködést, és gyorsítani az információcserét a tagállamok, valamint az egyes tagállamokon belüli szervek között. Ehhez szükséges azonban az ellenőrzést végzők kisebb volumenű leterheltsége, illetve létszámának a növelése.

Gyakorlati észrevételek

A következő fejezetrészekben gyakorlati példákon keresztül bemutatom a legáltalánosabb, az általános forgalmi adóra vonatkozó visszaélési magatartásokat, melyek az Európai Unió egyik legnagyobb, ha nem a legnagyobb bevételkiesését eredményezi.

Körhintacsálás (carousel fraud) a gyakorlatban

Az elkövetési magatartásnak a lényege, hogy a gazdasági folyamatot igyekszik átláthatatlanná, követhetetlenné tenni. A gyakorlati példa ismertetése során bemutatom a folyamatot, melynek a lényege az általános forgalmi adó meg nem fizetésére irányul. Az esetet kiegészítek egy harmadik ország bevonásával, ahonnan indul az értékesítés. A példa megértéséhez az alábbi információk szükségesek. Minimálisan szükséges hozzá 4 gazdasági társaság, a harmadik országbeli „A”,

két magyarországi „B”, illetve „C”, valamint egy Uniós tagország „D”.

Ugyanakkor tekintsük át a termékimportra vonatkozó szabályozást a példa bemutatásának folyamatában.

Termékimport esetén a teljesítés helyének azon tagállam területét kell tekinteni, amelybe az importált terméket a Közösség területére behozták. A kivételeket az ÁFA-törvény 14/C. §. (2) bekezdése határozza meg, melyek a Közösség területére történő közvetlen belépést követően folyamatosan:

- vámszabad területen vagy vámszabad raktárban történő raktározás
- vámraktározás vagy aktív feldolgozás felfüggesztő eljárás
- teljes vámmentességgel járó ideiglenes behozatal
- külső közösségi árutovábbítási eljárás,

mivel ilyenkor a teljesítés helyének azt a helyet kell tekinteni, ahol a terméket vámjogi szabadforgalomba helyezik, vagy vámjogi szabadforgalomnak kell tekinteni.

A példánk alapján az „A” – tehát a harmadik országbeli vállalkozás – értékesíti a termékét „B” részére. Az áru átvétele megtörténik és a szállítás során a vámhatóság részére jelzi „B”, hogy ÁFA-felfüggesztést kér, mivel az árut továbbértékesíti „D” részére és a forgalomba helyezésre, így nem Magyarországon, hanem más tagországban kerül sor.

Ez azt jelenti egyben, hogy mivel az adó alapja termékimportnál a termék jogszabály szerinti vámértéke, hogy az Uniós tagország adózási szabályai lesznek az irányadóak. Ugyanis ez egy Közösségen belüli ügyletnek minősül, amikor is a termékbeszerzés teljesítésének a megállapításához az azonos, belföldön történt ügyletek teljesítése a szabály.

Említést igényel jelen vizsgálati szakaszban az ÁFA-raktár szerepe, mivel a jövedéki termékek kivételével, a közösségi áru korlátlan ideig történő tárolása céljából létesített raktár, melyet olyan belföldön nyilvántartásba vet adóalany üzemeltet, amely rendelkezik a Közösségi Vámkódexet létrehozó 2913/92. (EGK) számú Tanácsi Rendelet végrehajtásáról szóló 1993. július 2-i 2454/93. (EGK) számú Bizottsági Rendelete 525. cikkében meghatározott „A” típusú vámraktári engedéllyel. Az ÁFA-raktár üzemeltetését a raktár működési helye

szerint illetékes fővámhivatal engedélyezi. Az ÁFA-raktárban tárolt termékek a Vám- és Pénzügyőrség közvetlen vagy közvetett felügyelete alatt állnak.

A raktárban elhelyezett árukat nem szükségszerű azonnal, illetve 30 napon belül kiszállítani az országból, ha a törvény nem rendel. Az ÁFA-raktár az a célt is szolgálhatja, hogy csak akkor kerül kivételre az áru a raktárból, ha annak a járulékait meg tudja, illetve akarja fizetni annak tulajdonosa. A raktározásért természetesen díjat számítanak fel, azonban lehetőséget ad arra, hogy a kisebb vállalkozások likviditása folyamatos legyen.

Azonban az ÁFA-felfüggesztés kérésekor tudatában kell lenni az a szabályozással, hogy 30 napon belül el kell hagynia az árunak az országhatárt, különben bírság kiszabására kerül sor.

Esetünkben természetesen ennek a lehetősége fel sem merül, mivel az elkövetők igyekeznek a lehető leghamarabb a „jövedelmük” megszerzésére. Így az árut kiszállítják. Gyakorlatban azonban előfordul, hogy a kiszállítás is kizárólag papíron történik meg, ezzel is megspórolva a szállítási költségeket. Majd a „D” vállalkozás az árut visszaértékesíti „C” részére – amely már ismét magyar vállalkozás –, majd az továbbszámlázza már ÁFÁ-val megnövelt értéken „B” részére. A folyamat egészében érvényben maradt az ÁFA-felfüggesztés, és a „C” vállalkozás – fiktív¹ □ költség számlákkal csökkentette a befizetéseit, így az ÁFA megfizetése nem valósult meg. Ezt követően „B” már ÁFÁ-val növelt értéken a szabályoknak megfelelően tudta értékesíteni az árut. Létrejött tehát a körhinta.

Ugyanis az ÁFA-ról szóló 1992. évi LXXIV. törvény 29/A. §. a) pontja alapján adómentességet élvez az a termékértékesítés, melyet Magyarországtól eltérő tagállamban nyilvántartásba vett adóalany számára teljesítenek, s melynek következtében az értékesített terméket belsődről igazoltan más tagállam területére fuvaroznak vagy juttatnak el.

Az ilyen jellegű, közösségen belüli adómentes termékértékesítés céljából teljesített termékimport 2006. szeptember 1. napjáig, majd az

¹ Azaz nem valós számlának minősül az a számla, amely valótlan adatokat tartalmaz az általa dokumentált gazdasági eseményekre és/vagy az abban résztvevő feltételekre vonatkozóan. Harsányi Istvánné – Ficzoré Dr. Pelyhe Márta: Fiktív számlák feltárása, a bizonyítás gyakorlata (KompKonzult 2000).

1992. évi LXXIV. tv. 31. §. (7) bekezdés, majd 2006. szeptember 1. napjától az 1992. évi LXXIV. törvény 31/A. §. (1) bekezdés b) pontja alapján tárgyi adómentességet élvez, amennyiben az importált termékeket a vámjogi szabadforgalomba bocsátásról szóló határozat közlésének napját követő 30 napon belül az EU más tagállamába igazoltan eljuttatják vagy elfuvarozzák.

A megfogalmazott passzusban az egyik kulcsszó az „igazoltan eljuttatják vagy elfuvarozzák”, mivel így az áru mozgása folyamatosan nyomonkövethetővé válik, az adott állam mindig tisztában lehet vele, hogy az egyes gazdasági kapcsolatok között az ÁFA-felfüggesztés milyen stádiumban van.

A változás megkísérli kizárni annak a lehetőségét, hogy az áruk „csak” papíron kerüljenek kiszállításokra, megnehezítve ezzel a bűncselekmény elkövetését. A változások közé tartozik továbbá, hogy az ÁFA-törvény 13. §. (1) bekezdés 41. pontjában meghatározott adóbiztosíték – amely a 31/A. §. szerinti adómentes termékimport feltételeinek teljesítése hiányában termékimport jogcímén keletkező adófizetési kötelezettség biztosítására szolgáló, az importált termékekre vonatkozó adómértékkel kiszámított adó összegének megfelelő összeg, mely a Közösségi vámjog végrehajtásáról szóló törvényben a vámbiztosíték nyújtására irányadó szabályok szerint nyújtható – megfizetéséről rendelkezni kell, azaz az Unió tagországban „működő” „D” vállalkozás átvállaló nyilatkozat formájában el kell ismerje az ÁFA-felfüggesztés következtében felmerülő tartozást.

„Egy speciális eset az ÁFA-csalásra”

Leginkább Magyarország fővárosára, Budapestre – azonban egyre jobban terjed a nagyobb városokban is – jellemző, hogy a Távol-Keletről különböző könnyűipari, ruha és textiltermékeket exportálnak kínai, vietnámi érdekeltségű Magyarországon a közhiteles cégnyilvántartásba bejegyzett gazdasági társaságok végső felhasználóknak történő értékesítés céljából. Az egyik legnagyobb feltalálási helye a behozott termékeknek pl.: Budapesten a Józsefvárosi piac. A vállalkozások „piaci kofa” módjára működnek. A behozott termékek, mint ahogy

mindenki a saját élettapasztalatából megismerte, lényegesen olcsóbb áron kaphatóak, mint egyéb üzletekben.

Előfordulnak olyan termékek is, melyek az árut hamis megjelöléssel látják el, részben megtévesztve ezzel a vásárlót, részben ennek tudatában vásárolják meg az emberek. De, hogy mi az oka, hogy az „árusok” tudják az alacsony árat garantálni. A példa bemutatja, hogyan ötvöződik a számlakicserélési probléma, és az ÁFA-csalás problematikája.

Azt az alapmetodikát alkalmazzák a Távols-Keletről érkező emberek, hogy miután megérkeznek Magyarországra, céget alapítanak, természetesen magyarországi székhellyel. Ezt követően már tényleges kereskedelmet folytathatnak az anyaországukkal, ahol a kapcsolatot már korábban kialakították, mivel megteremtették a szükséges feltételeket a kereskedelemhez. A kialakult kapcsolatnak köszönhetően Magyarországra történő exportot kezdeményeznek, az áruikat konténerekben szállítatják le.

Ezt követően az eredeti hajózási dokumentumokat, iratokat átadják közvetítő személyeknek, akik, más Magyarországon bejegyzett cég nevében – amely tényleges gazdasági tevékenységet nem folytat –, az Európai Unió más tagországaiban – Ausztria, Szlovákia – szabadforgalomba bocsátásokat kezdeményeznek. Ezt oly módon teszik, hogy a távols-keleti érdekeltségű magyarországi vállalkozások képviselői által átadott eredeti „bill of lading” okmányokkal a megváltozott tulajdonjog látszatát keltik, azzal a céllal, hogy az áruk eredeti tulajdonosa ne legyen megállapítható. A cégek képviselői az eredeti hajózási fuvarlevél alapján tehát egy lemondó rendelkezést készítenek, melyen az eredeti tulajdonos lemond az áru tulajdonjogáról a Magyarországon bejegyzett cégek javára. A közvetítő személyek az okmányokat továbbadták más vállalkozónak pl.: vámügynökség.

Az átadott eredeti okmányok alapján elkészítik a szükséges hamis okmányokat, származási igazolásokat, fiktív külföldi számlákat, melyeken a vételár egy részét tüntetik csak fel – az alacsonyabb vámteher miatt. Az elkészített hamis okmányokat, ezt követően ellátják a szükséges szárazbélyegző és egyéb más bélyegzők lenyomataival. Az árut tartalmazó konténereket – már az új tulajdonos adatainak a felhasználásával – leszállítják az EU más tagországába. A fiktív bizonylatok alapján kezdeményezték a vámkezeléseket, az áru szabad forgalomba

bocsátását ÁFA-felfüggesztéssel – 4200 eljáráskóddal – hogy az ÁFA összegét majd Magyarországon kívánják megfizetni. A konténerek fuvarozását végző vállalkozást egyben return fuvarral bízzák meg, amely a vám kifizetését követően az árut visszaszállítja Magyarországra. Ezzel párhuzamosan egy hamisított belföldi készpénzfizetési számlát készítettek, melyen a vámkezelés alkalmával feltüntetett gazdasági társaság nevét tüntették fel értékesítőként, míg a vevőként az áru valós tulajdonosát, azt a vállalkozást, amely a lemondó rendelkezést elkészítette.

A visszaszállítás során az új számlán szereplő cím már az a cím, ahol az eredeti tulajdonos elvégezi a lepakolást. A számlákon feltüntetett értékeket már úgy alakítják, mintha az ÁFA fizetése megtörtént volna.

Az ügylet további „tisztítása” érdekében esetenként a visszaszállítást és kirakodást követően a tényleges tulajdonos részére kiállított fiktív számlát visszahelyezik a számlatömbbe és „rontott” minősítéssel látják el. A távol-keleti érdekeltségű „magyar” vállalkozás pedig két könyvelést vezet saját maga, illetve az ellenőrző szervek részére.

FELHASZNÁLT IRODALOM

ARNOLD Mihály et. al. (1995): Törvény a vámjogról, a vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról. VIVA, 1995.

ARNOLD Mihály – Bezsteri Sára (szerk.) (1994): Az Európai Közösség vámkódexe. VIVA, 1994.

Az Európai Unió joga I – II. KJK-Kerszöv, 2000.

BALASI Bálint et. al. (2006): Közösségi Vámkódex I., VIVA MÉDIA HOLDING, 2006.

BALAZS et. al. (2002): Az Európai Unió. Lövér Print Nyomda, 2002.

BALASSA Béla: Nemzetközi kereskedelem és gazdasági növekedés. KJK, 1990

BARACS Dénes (1990): Felfordult forduló: A GATT kudarc után. Fügylő, 1990.

BODNÁR Bertalan (1992): Az Európai Közösség és Magyarország közötti kereskedelem származási szabályai. VIVA, 1992

- Gyakorlati tudnivalók az Európai Unióról – Kis és középvállalkozóknak – Kézikönyv – szerzői munkaközösség. GKM, 2003
- HARSÁNYI Istvánné – FICZERÉNÉ Dr. Pelyhe Márta (2000): Fiktív számlák feltárása, a bizonyítás gyakorlata. KompKonzult, 2000
- KÁLLAI Lajos – SZTANÓ Imréné dr. (2000): Adók, illetékek, járulékok és vámok. SALDO, 2000.
- KANTA Tünde – FÜLÖP Csaba (szerk.) (2006): A bűncselekmények vám- és pénzügyőrségi nyomozásával kapcsolatos jogszabályok és jogi rendelkezések gyűjteménye. VIVA, 2006
- KÁLLÓNÉ Gallé Júlia (szerk.) (2006): Származási szabályok. VIVA, 2006
- LÁNG Lajos (1904): Vámpolitika az utolsó száz évben. Politzer Lajos és fia kiadványa, 1904
- Ljubo Brentano: Védővám és szabadkereskedelem. Magyar Cobden Szöv.
- SAMUELSON – NORDHAUS (1987): Közgazdaságtan I - II - III., KJK, 1987
- SEBESTYÉN Géza et. al. (2004): Az EU-csatlakozás kapcsán tudnivalók kis- és középvállalkozásoknak. Kamarapressz Kht., 2004
- SZEBELLÉDI István (szerk.) (1997): Illeték, helyi adók, vám, deviza, költségvetési támogatás. CCA Adó és Pénzügyi Tanácsadó, Menzser Rt., 1997